

باسمه تعالی

شیوه نامه اجرایی کرسی های ترویجی

در راستای حسن اجرای آیین نامه برگزاری کرسی های ترویجی مصوب ۱۳۹۵/۸/۱۰ مجمع هیئت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره، شیوه نامه اجرایی شامل اهداف و وظایف کمیته های دستگاهی، مدارک و مستندات برای صدور گواهی و فرم های مورد استفاده به شرح زیر می باشد.

اهداف کرسی های ترویجی

۱. بسط و گسترش فرهنگ نواندیشی و نوآوری دانش در مراکز علمی و پژوهشی
۲. گفتمان سازی، بستر سازی و تمرین نقد علمی، مناظرات علمی و نظریه پردازی
۳. گسترش فضای عقلانیت و نهادینه سازی فرهنگ تضارب آراء
۴. ترویج نشاط علمی و شجاعت نوآوری، نقد، مناظره و نظریه پردازی
۵. توانمند سازی مراکز علمی در برگزاری کرسی های علمی

خط مشی کرسی های ترویجی

- ۱- مسئولیت ارزیابی محتوای کرسی های ترویجی و نیز نظارت بر اجرای آن بر عهده کمیته دستگاهی است،
- ۲- در فرایند برگزاری کرسی باید استانداردهای علمی رعایت شود،
- ۳- سه اصل اخلاق، منطق و آزادی بیان در نقد و نقل آراء، اشخاص و آثار سرلوحه قرارداد شده،
- ۴- در مباحثات از ورود به نزاع های غیر علمی و شخصی پرهیز شود،
- ۵- مسئله محوری، نیاز محوری، و تولید دانش نوین و سودمند مورد تأکید است.

وظایف کمیته دستگاهی

- ۱- دریافت طرحنامه و مستندات: ۱- متن کرسی ترویجی در قالب فایل ورد و پی دی اف؛ ۲- رزومه علمی ارائه دهنده؛ ۳- مشخصات فردی ارائه دهنده (نام و نام خانوادگی، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، رتبه علمی، دانشگاه/ موسسه محل اشتغال، شماره همراه و ایمیل و فایل عکس ارائه دهنده).
 - ۲- ارزیابی اولیه: ۱- انتخاب ارزیاب و انجام ارزیابی از سوی حداقل دو نفر (حداقل همتراز علمی با ارائه دهنده و در رشته تخصصی موضوع و تکمیل فرم ارزیابی)؛ ۲- ارزیاب می تواند از خارج از دانشگاه/موسسه ارائه دهنده کرسی ترویجی هم انتخاب شود؛ ۳- در صورت تأیید طرحنامه، جلسه کرسی ترویجی قابل برگزاری است.
 - ۳- انتخاب ناقد(ین): ۱- انتخاب ناقد(ین) با حداقل همتراز علمی با ارائه دهنده و در رشته تخصصی موضوع، ۲- ناقد(ین) می تواند از خارج از دانشگاه/موسسه ارائه دهنده کرسی ترویجی هم انتخاب شود. ۳- تکمیل فرم ارزیابی از سوی ناقد(ین)
 - ۴- برگزاری کرسی: ۱- اعلام عمومی در پورتال دانشگاه و سایر روش های اطلاع رسانی، ۲- برگزاری عمومی و حضوری کرسی (شامل ارائه طرحنامه، نقد ناقد(ین)، سوالات حاضرین و پاسخ ارائه دهنده و جمع بندی)، ۳- تهیه گزارش برگزاری کرسی.
 - ۵- ارائه گزارش: ۱- تأیید برگزاری کرسی از سوی کمیته دستگاهی، ۲- قرار دادن متن کرسی ترویجی در پورتال دانشگاه/موسسه، ۳- ارسال مستندات و پیش نویس گواهی به دبیرخانه هیئت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره.
- توجه: مراکزی که کمیته دستگاهی ندارند، موارد فوق الذکر توسط نزدیکترین یا مرتبط ترین کمیته دستگاهی قابل انجام است.

معیارهای تأیید کرسی ترویجی:

۱. موضوع کرسی در تخصص و مسیر مطالعاتی و پژوهشی ارائه دهنده کرسی ترویجی باشد.
 ۲. محتوای کرسی حرف نویی داشته باشد و موضوع نویی را ارائه داده باشد.
 ۳. حاصل مطالعات علمی و پژوهشی باشد.
- مستندات لازم برای صدور گواهی: برای صدور گواهی برگزاری کرسی ترویجی، لازم است مستندات زیر بصورت فایل نرم افزاری به دبیرخانه هیئت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره ارسال شود:
۱. متن کرسی ترویجی (فرم الف)
 ۲. گزارش کمیته دستگاهی (فرم ج)
 ۳. فایل اکسل تکمیل شده
 ۴. فرم تکمیل شده گواهی کرسی ترویجی (فرم گواهی به زبان فارسی خواهد بود، و برای ارائه دهندگان خارجی، می تواند به زبان اصلی باشد)

باسم تعالی

فرم‌های مورد استفاده

الف - فرم متن کرسی ترویجی:

۱- مشخصات ارائه دهنده(گان):

نام و نام خانوادگی:	رضا علیزاده
میزان تحصیلات:	دکتری
رشته تحصیلی:	جامعه شناسی
مرتبه علمی:	استادیار
نام و آدرس محل اشتغال:	پژوهشکده گیلان شناسی دانشگاه گیلان
شماره تلفن:	۰۹۱۱۱۳۴۴۲۰۳
آدرس ایمیل:	Rezaalizadeh1977@gmail.com
شناسه ORCID :	https://orcid.org/0000-0001-7876-6354

۲- عنوان کرسی:

عنوان فارسی: تهدیدات مهاجرت معکوس به استان گیلان
عنوان انگلیسی: Threats of reverse migration to Guilan province
عنوان عربی: تهديدات بالهجرة العكسية إلى مقاطعة جيلان

۳- متن کرسی ترویجی: (آن دسته از ارائه دهندگان کرسی ترویجی یا دانشگاه یا موسسه‌ای که کرسی در آن برگزار می‌شود به

زبان غیرفارسی هستند، می‌توانند متن کرسی را به زبان اصلی ارائه دهند)

۱-۳ شرح موضوع: بطور دقیق و علمی شرح داده شود.

مهاجرت به عنوان یک پدیده چند بعدی دارای اهمیت ویژه‌ای در مباحث فرهنگی و اجتماعی است. در سال‌های اخیر با بروز بحران آب، آلودگی هوا، افزایش هزینه زندگی در کلانشهرها کوچ دائمی به شمال کشور افزایش یافته است، چنان‌که دیگر افراد برای مهاجرت پایتخت را گزینه مناسبی ندانسته و استان‌هایی نظیر گیلان و مازندران جایگزین شهرهایی مانند تهران شده اند. اپیدمی مهاجرت دائمی به شمال چنان نگران‌کننده شده است که برخی مسئولان و کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که تا ۱۰ سال دیگر جمعیت مناطق شمالی کشور دو برابر شود. وضعیت مهاجرت در استان گیلان نیز در دو دهه اخیر بسیار رشد چشمگیری داشته است. گیلان طی پنجاه سال اخیر شاهد ۳ نوع مهاجرت بوده بطوریکه بخشی از مهاجرت‌ها از بخش غربی کشور (عمدتاً از اردبیل و خلخال) به استان گیلان بوده است؛ اما نوع دیگر، مهاجرت از روستاها و شهرهای کوچک به شهر رشت بوده و سومین نوع مهاجرت‌های اخیر در گیلان، مهاجرت از جنوب و مرکز کشور به استان خصوصاً در بخش روستایی است که در ده ساله اخیر رواج فراوانی یافته است. (آمار، ۱۴۰۰). از بین این سه نوع مهاجرت، مدل سوم مهاجرت از این جهت با بقیه متفاوت است که به در سطح مناطق شهری و روستایی استان دیده می‌شود در حالی که تا پیش از این تمرکز مهاجران بر شهر رشت بود، حال اگر بخواهیم این وضعیت را مورد

بررسی قرار دهیم، وضعیت مهاجرت در استان گیلان طی سه دوره سرشماری سال‌های ۱۳۳۵، ۱۳۵۵ و ۱۳۷۵ از نظر مهاجرپذیری در رتبه های ۸، ۹ و ۱۱ و از نظر مهاجرفرستی در رتبه های ۴، ۶ و ۹ قرار داشت که عمدتاً این مهاجرفرستی‌ها به استان تهران و به منظور تامین شغل مناسب صورت می گرفت. اما در دو دهه گذشته روند مهاجرت به گیلان تغییر یافته است و بر اساس آمارهای رسمی کشور، بیشترین مهاجرت‌ها طی سال‌های ۸۵ تا ۹۰ از استان تهران به استان‌های البرز، گیلان و مازندران، خراسان رضوی و مرکزی بوده است. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن طی ۵۰ سال گذشته یعنی از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ جمعیت استان گیلان از ۱۲۹۱۱۵۹ نفر در سال ۱۳۴۵ به ۲۵۳۰۶۹۶ رسیده است و استان گیلان به عنوان استانی کوچک از نظر وسعت با افزایش جمعیت هم از طریق مهاجرت و هم از طریق باروری روبرو شده است، به طوری که تراکم نسبی جمعیت استان در سال ۱۳۴۵ برابر با ۸۸ نفر بر کیلومتر مربع بوده و این رقم در سال ۹۵ به ۱۸۰ نفر در هر کیلومتر مربع رسیده است. همچنین بر اساس داده های سایت آمار ایران در سال ۱۳۹۵ در بین سال‌های ۹۰ تا ۹۵ حدود ۷۴۱۱۸ نفر به استان گیلان وارد شده اند. البته آمارهای مسکن دومی ها هم در گیلان مشخص نیست مسکن دومی ها کسانی هستند که در سایر استان ها زندگی می کنند، ولی بخش قابل توجهی از سال شامل تعطیلات عید، تابستان و مناسبتی در گیلان حضور دارند. مساله بعدی هم فقدان سامانه استانی و ملی برای ثبت و ضبط وضعیت زمین هاست، مراکز آماری قادر به رصد زمین ها خصوصاً زمین های نسقی نیستند، زمین و املاک روستایی عمدتاً فاقد سند رسمی هستند و در بنگاههای معاملاتی خرید و فروش می شوند و امکان ردیابی برای دستگاههای رسمی وجود ندارد بنابراین اکثر این داده های اعلامی با واقعیت جامعه روستایی تطبیق ندارد.

بنابراین به هیچ وجه داده های مراکز رسمی قابل اتکا و مستدل نبوده و سیاستگذاری های مطلوب با چنین وضعیتی امکان پذیر نیست. همچنین براساس پایش فقر در ایران؛ میانگین فقر در گیلان با عدد ۳۶ بالاتر از میانگین کشوری با عدد ۳۱ است. درضمن داده ایی دیگر از وضعیت گیلان و افراد تحت پوشش در کمیته امداد نشان می دهد که استان گیلان رتبه چهارم را از حیث خانواده های تحت پوشش در سطح کشور به خود اختصاص داده است و نکته جالب تر آنکه اکثر افراد تحت پوشش روستایی هستند.

در مجموع می توان ذکر کرد کاهش زمین های کشاورزی، فروش زمین ها به دلایل مختلف، افزایش مهاجران غیربومی به گیلان، عدم ثبت دقیق آمارهای مهاجرت و مسکن دومی ها نشانگر مساله بودن مهاجرت به گیلان است و عبارتی جنبه های مثبت نظریات مهاجرت معکوس به گیلان دچار تردیدهای جدی است که در بخش های مختلف کرسی بدان اشاره می گردد.

۲-۳ سوابق دانشی: تاریخچه موضوع و سوابق نظری و دانشی موجود در این زمینه چیست و جایگاه موضوع حاضر کجاست؟

در ایران پدیده مهاجرت معکوس به صورت آزاد و عموم به چشم می خورد، علاوه بر آن دولت با برنامه ریزی های تمرکززدایانه شهرهای بزرگ به سمت شهرهای کوچک و روستاها با شعار ضد شهرنشینی و مهاجرت معکوس را آغاز نموده است، در طی سال‌ها آرام آرام بافت اجتماعی و اقتصادی این شهرها و روستاها تغییر کرده و با بهبود شبکه راه‌ها، این روستاها که در جوار شهرهای رو به رشد هستند، ماهیتی توسعه یافته به خود گرفته اند. (مهاجرانی و روستا، ۱۳۹۳: ۴). چند دهه گذشته در تاریخ ایران، دگرگونی ژرف ساختار اجتماعی و نیروهای تولید، زمینه ساز اصلی مهاجرت بوده است. در فاصله نسبتاً کوتاهی روند چند هزار ساله زندگی اجتماعی دچار دگرگونی و تحولات چشمگیری شد؛ اگرچه این تحولات در سراسر جهان به صورت مشترکی نمودار شد، اما ایران با سابقه تاریخی ویژه و اقتصاد سیاسی جدید خود، تفاوت‌های قابل توجهی را طی کرده است (حسامیان و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۷). امروزه می توان شاهد بازگشت شهرنشینان به روستاها بود که با نام مهاجرت معکوس یا کوچ بازگشتی معرفی می گردد. از برگشت

جمعیت یا جریان ضدشهرنشینی با عنوان مهاجرت معکوس نام برده می‌شود، این نوع مهاجرت یعنی مهاجرت از شهر به روستا شامل افرادی می‌گردد که به علت مشکلات فراوان شهری اقدام به چنین مهاجرت‌هایی می‌کنند (لوکاس و میر، ۱۳۸۱: ۱۶۶). مهاجرت معکوس را می‌توان حالتی از حالات شهرگرایی نواحی روستایی قلمداد کرد، چرا که شهرگرایی حومه‌ها و نواحی روستایی فرایندی اجتماعی است که شامل گسترش ایده‌ها و شیوه‌های زندگی شهری در نواحی روستایی بوده و مشخص‌ترین حالت آن، حرکت جمعیت از شهرها به نواحی روستایی است، از آنجا که شکل‌گیری جریان مهاجرت معکوس عمدتاً در ارتباط با روستاهای پیرامون شهرها خصوصاً کلان‌شهرها است مطالعات چندی در کشور در قالب روابط متقابل عملکردی شهر و روستا (خصوصاً روستاهای خوابگاهی پیرامون کلان‌شهرها) انجام پذیرفته است که به صورت پراکنده و مختصر به موضوع مهاجرت معکوس پرداخته‌اند.

مهاجرت معکوس در ایران سنخ دیگری از مهاجرت معکوس در کشورهای پیشرفته است. در کشورهای پیشرفته ساکنین شهرها عمدتاً از مشکلات بزرگتر مراکز شهری به دنیای قابل اداره‌تر و سالم‌تر حاشیه سوق داده می‌شوند، اما در کشورهای جهان سوم عمدتاً دسترسی به فرصت‌های شغلی، مسکن ارزان‌تر موجب جابه‌جایی جمعیت از شهرها به سکونتگاه‌های روستایی می‌گردد. چنانچه در اغلب تحقیقات انجام شده در کشور تأمین زمین و مسکن ارزان قیمت در روستا و نزدیکی به محل کار و فعالیت به عنوان مهم‌ترین علل شکل‌گیری مهاجرت‌های معکوس و بازگشتی مطرح شده است (لهسایی‌زاده، ۱۳۸۸: ۲۲۲).

در مجموع براساس نظریات مهاجرت معکوس این امر بعنوان امری مثبت در سطح کلان دیده می‌شود و دولت‌ها برای کاستن مشکلات زندگی شهری از آن استقبال می‌کنند و حتی این پدیده موجب رونق روستاها و توسعه یافتگی می‌شود. در ایران هم براساس تحقیقات انجام شده ایجاد فرصت‌های شغلی و تأمین مسکن بعنوان دلایل اصلی بازگشت به روستا ذکر شده است.

۳-۳ موارد نوآوری: ضمن بیان دانش موجود، نوآوری کرسی ترویجی بطور واضح و روشن بیان شود

بر اساس نظریات؛ مهاجرت معکوس مثبت ارزیابی می‌شود چون مشکلات شهرها را کاهش می‌دهد و موجب رونق دوباره روستاها و توزیع عادلانه جمعیت می‌شود (بارانی، ۱۳۹۶: ۳۶). مهاجرت معکوس نوعی جریان ضد شهرنشینی و نمادی از شهرگرایی نواحی روستایی است (لوکاس، ۱۳۸۱).

مهاجرت معکوس دارای دو بُعد؛ (۱) اقتصادی - اجتماعی (۲) فضایی - کالبدی است.

در بُعد اول موجب ایجاد درآمد کشاورزی، دامداری، بازنشستگی، تراکم‌زدایی، تغییر رفتار مهاجرتی جمعیت، توزیع مجدد اشتغال می‌شود از طرفی در شهرها گرانی زمین و مسکن، فشارهای روانی و آلودگی هوا موجب مهاجرت معکوس می‌شود.

در بُعد دوم روستاها دارای نقش تخصصی از جمله گردشگری، روستاهای خوابگاهی و توسعه راه‌ها و روستا می‌شوند.

بنابراین مهاجرت معکوس خودش راهکار مناسب برای احیای دوباره روستاها، هویت و کارکرد آنها می‌گردد و این پدیده مثبت باعث کاهش مشکلات شهری می‌شود (مونسی و همکاران، ۱۴۰۰؛ مکس و همکاران، ۱۳۹۸).

نمونه‌های موفق زیادی در دنیا برای این شکل از مهاجرت وجود دارد مثلاً در آلمان زمین‌های مستعد حاشیه شهرها در متراژ ۱۰۰۰ و ۲۰۰۰ متری تجهیز شده در اختیار بازنشستگان، نیازمندان برای کشاورزی قرار می‌گیرد و همان‌جا هم زندگی می‌کنند.

یا در کالیفرنیا اراضی ۱۰ هکتاری دارای آب و امکانات کشت و زرع برای گروه‌های متقاضی مثل کارفرمایان، بازنشستگان، افراد بیکار و علاقه‌مند به بازگشت به روستا قرار می‌گیرد.

تحقیقات داخلی مانند (ملکی و همکاران، ۱۳۹۸) بر جنبه های مثبت مهاجرت معکوس تاکید دارند. در ایران با ابلاغ طرح های اشتغالزایی روستایی و صدور مجوز برای تغییر کاربری اراضی کشاورزی برای ساخت مسکن جوانان برای زمین های حداقل ۵۰۰ متر جهت اقامت دائم زمینه برای حضور از شهر به روستا فراهم نموده است. اما در کرسی حاضر ادعا می شود نه تنها فواید مهاجرت معکوس در روستاهای گیلان موجب توسعه یافتگی و احیای هویت روستاهای گیلان نمی شود بلکه تحقیقات پژوهشگران نشان می دهد به دلیل فقر و قانون ارث در روستاهای گیلان زمین های کشاورزی از بین رفته و هویت یکپارچه روستا مختل گردیده و به دلیل مشکلات زیست محیطی در سال های نه چندان گیلان دچار تنش های آبی و خاکی خواهد شد

۳-۴ فرایند: فرایندی که در آن محتوای علمی حاصل شده است، شرح داده شود.

نقض ابعاد مثبت در نظریات مهاجرت معکوس با توجه به شرایط مهاجرت به استان های شمالی خصوصاً در روستا های گیلان با توجه به شواهد ذیل قابل اثبات است:

همان طور که آمارنامه های رسمی نشان می دهد مهاجرت به گیلان، استان را از حالت مهاجرفرستی به مهاجرپذیری تغییر داده است. حتی تحقیقات پژوهشگران استان گیلان دال بر روند فزاینده مهاجرت به گیلان است. سهم گیلان از مهاجرت معکوس در سال ۸۵ کل کشور ۱۸/۹ درصد و در سال ۹۵ برابر ۲۳/۸ درصد است و سهم بازگشت به روستاها به ترتیب ۱۱/۱ و ۱۶/۶ درصد است. تحقیقات تیمور آمار نشان می دهد در سال ۱۴۰۰، ۱۸۰۴۶۷ نفر وارد گیلان شده اند که معادل ۶۱۵۹۷ خانوار است و ۹۰ درصد از مهاجرین به دلیل مزیت های طبیعی و اکوتوریسم و تنش های آبی مقصد راهی گیلان شده اند که این مهاجرین بیشتر در رشت، لاهیجان و رودسر ساکن شده اند و در ضمن پیش بینی کرده است در قالب مهاجرت دائم و جابجایی های جمعیتی تا سال ۱۴۱۰ جمعیت گیلان دو برابر خواهد شد (آمار، ۱۴۰۰).

داده های دیگر طی مصاحبه با ۹۸ دهیار شهرستان های شفت و فومن نشان داده است ۴۰ درصد دهیاران اشاره کرده اند که بین ۱۰ تا ۴۰ درصد روستاهای تحت اداره شان به غیر بومی ها فروخته شده است. حدود ۳۴ درصد هم به ۱۰ درصد از فروش زمین های روستایی تحت نظارت شان اشاره داشته اند. ۷۰ درصد دهیاران در پاسخ هایشان به وجود انباشت زباله، مشکلات فرهنگی و ساخت و ساز در زمین های کشاورزی به عنوان عمده ترین مشکلات حضور غیربومیان اشاره کرده و نزدیک ۱۸ درصد حضورشان را مثبت برای اشتغالزایی، ارتقای امکانات روستا تلقی کرده اند و در مجموع ۹/۲ درصد اشاره داشته اند که شغل در روستاهایشان توسط غیربومی ایجاد شده است (علیزاده، ۱۴۰۲).

یا در داده های به دست آمده در شهرستان رودسر که ۱۳۰ نفر از غیربومیان به آن پاسخ داده اند، نشان می دهد که ۸۰ درصد از پاسخگویان بالای سن شان بالای ۴۰ سال بوده و در این بین ۳۵/۵ درصد سن شان بالاتر از ۶۰ سال است. میانگین سنی این افراد ۵۲ سال است، ۳۸/۲ درصد بازنشسته بوده و حدوداً ۶۰ درصد در ۱۰ سال اخیر به گیلان آمده اند و ۷۴ درصد هم در شهرهای مبدأ دارای خانه هستند (محجوب، ۱۴۰۲).

یا در پژوهشی دیگر تحت عنوان پیامدهای فرهنگی - اجتماعی مهاجرت به گیلان مشخص گردید که ۶۰ درصد از فروش زمین ها در بین پاسخگویان روستایی در ۸ شهرستان استان گیلان از دهه ۹۰ رخ داده است (علیزاده، ۱۴۰۰).

اما نکته اساسی در فروش زمین‌های روستاییان در تحقیقات مختلف نشان می‌دهد، نوع استفاده از مبلغ زمین‌های فروخته صرف هزینه جهت امور روزمره، خرید خانه، عروسی فرزندان و هزینه‌های درمانی شده است (موسوی و همکاران، ۱۴۰۲؛ علیزاده، ۱۴۰۰؛ آمار، ۱۴۰۰). روستاییان به دلیل به صرفه نبودن کار کشاورزی و پایین بودن قیمت محصولاتشان، نیاز فرزندان به پول و مشکلات اقتصادی، زمین‌های خود را به فروش می‌رسانند و نکته جالب آن که داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که حدوداً ۷۰ درصد آنها از فروش زمین خود پشیمان می‌گردند و دلیل اصلی پشیمانی، گران‌تر شدن زمین است نه از دست دادن زمین. بعبارتی چرخه فقر عامل پشیمانی است. همچنین داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که بسیاری از کشاورزان حس منفی از ساختن ویلاها و خانه‌های مجلل توسط غیربومیان در اطرافشان دارند ولی به دلیل اضطرار زمین‌ها را فروخته‌اند (موسوی و همکاران، ۱۴۰۲). تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که محیط زیست مبدا مهاجرین شامل ریزگردها، آب و هوای نامطلوب، فرسایش زمین و کم‌آبی موجب خروج آنها از شهرهایشان شده است و دلیل اصلی انتخاب گیلان هم عمدتاً محیط زیست است (محبوب، ۱۴۰۲). یوسفی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله‌ای نشان دادند که به دلیل فقدان قانون کارآمد، بیشترین تغییرات کاربری اراضی در روستاهای پیراشهری رشت رخ داده است. روستاها از فعالیت‌های کشاورزی و تولید فاصله گرفته و به بخش خدمات و مسکونی نزدیک شده‌اند.

بنابراین در مجموع می‌توان گفت تعادل بخشی مهاجرت معکوس برای استان گیلان دچار تردیدهای جدی است؛ به طوری که :

- ۱- آمارها و شواهد حکایت از پایین بودن ایجاد اشتغال توسط مهاجرین است.
- ۲- داده‌های به دست آمده حکایت از کاهش و در نهایت از بین رفتن زمین‌های کشاورزی است.
- ۳- داده‌ها نشان می‌دهد عمدتاً در سنین میانسالی و پیری به گیلان سفر می‌کنند و هزینه‌های نگهداری سالمندان در گیلان با توجه به پیری استان گیلان بسیار بالاست ۴- زیرساخت‌های استان گیلان در دفع زباله بسیار ضعیف است. سراوان فاجعه جدی گیلان است. گیلانیان از شیوه دفع زباله بسیار رنج می‌برند. افزایش جمعیت و عدم شیوه مطلوب دفع زباله مشکلات را در سال‌های آتی بیشتر خواهد کرد.
- ۵- بر اساس آمارها ۳۰ درصد از استان گیلان در سال ۱۴۰۳ دچار تنش آبی شده است. آب برای کشاورزان جیره‌بندی می‌گردد. بنابراین با افزایش جمعیت بی‌رویه خصوصاً در روستاها امکان افزایش تنش وجود دارد

۴-۵ منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود.

- ۱- آمار، تیمور (۱۴۰۰)، تحلیل مهاجرت و محرک مکانی به نواحی روستایی استان گیلان، مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی، شماره ۲، صص ۱۰۳-۷۹.
- ۲- شیرزاد، رضا؛ علیزاده، رضا؛ امیدی، اسماعیل (۱۴۰۰)، نگرش شهروندان استان گیلان بر مهاجرت افراد غیربومی و پیامدهای امنیتی و اجتماعی آن، فصلنامه دانش انتظامی گیلان، صص ۲۹-۱.
- ۳- علیزاده، رضا (۱۴۰۰)، پیامدهای فرهنگی - اجتماعی مهاجرت به گیلان، طرح پژوهشی استانداری گیلان.
- ۴- علیزاده، رضا (۱۴۰۲)، ارزیابی دهیاران از وضعیت فروش زمین به مهاجران در روستاهای استان گیلان (مطالعه شهرستان‌های فومن و شفت)، اولین همایش ملی ظرفیت روستا در اقتصاد ملی.

- قربانی، معصومه؛ موسوی، سیدهاشم، علیزاده، رضا؛ نوری، هادی (۱۴۰۲)، تجربه ترد اجتماعی ساکنان روستایی (مورد مطالعه شهرستان شفت)، مجله جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، بهار و تابستان ۱۴۰۲، صص ۱۲۶-۱۰۳.
- لوکاس، دیوید و پاول، میر (۱۳۸۱)، درآمدی بر مطالعات جمعیتی، ترجمه دکتر حسین محمدیان، انتشارات دانشگاه تهران.
- ملکی، زهرا؛ مولایی، نصرالله؛ قریش، محمدباسط (۱۳۹۸)، اثرات و پیامدهای مهاجرت معکوس در تحولات محیطی - اکولوژیکی و کالبدی روستاهای ساحلی شهرستان رشت، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، صص ۶۵۶-۶۳۵.
- یوسفی، علی، مولایی، نصرالله، رضایی، پرویز (۱۴۰۱). تبیین عوامل موثر بر تغییرات کاربری اراضی روستاهای پیراشهری رشت. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، سال چهارم، شماره اول، صص ۴۷-۶۶.
- نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵.